

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közelevtár (városház,
földszint 7. sz. ide küldendő
a kéziratok.

KIA DÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendő
az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** ♦♦ Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

A cigánykérdéshez.

Írta: **Lits Gyula** főispán.

Széll Kálmán belügyminisztersége idejében, gondolom 1902-ben, már mint főispán résztvettem azon értekezleten, amely a belügyminiszteriumban a cigányügyben tartott. Ez az értekezlet elfogadta az én álláspontomat, hogy a cigányügy csak kénszertelepítés útján oldható meg, kifejtettem ennek módozatait is. Az értekezlet elvileg meg is állapodott, de azóta semmi sem történt a dologban.

Most a dánosi eset folytán a cigánykérdés egész borzalmasságában merül fel. Mindenki hangoztatja, kívánja, hogy a cigányok gaszágainak, vérengzéseinek radikálisan vége vessék, mert ezt az állapotot tovább tűrni szegény és gyalázat a külföld előtt, — itthon pedig félelmetes.

Elmondom tehát eszmémet, szóljanak hozzá mások is, vagy álljon elő az, aki ennél jobbat tud.

A cigányok az egyik feltevés szerint eleinkkel körülbelül egy időben, más versio szerint körülbelül 5—600 év előtt kerekedtek fel Óshazájukból, állítólag Indiából, de sokkal valószínűbb, hogy Egyiptomból, és elteleptek a Balkán országokat, Oroszország keleti és déli tartományait, Galiciát, Lengyelországot és különösen Magyarországot. Századokon át nomád életet folytattak. Az első telepítési kísérleteket Mária Terézia és József császár próbálták meg.

Ma Magyarorszában három fajta cigány van. A most említett kísérlet következtében megtelepedett cigány, a kolompár-cigány és az oláh-cigány. Vegyük sorra őket:

A József császár idejében megtelepedett cigányság meglehetősen assimilálódott. A falu végén putrikban, házakban lakik, lassanként állandó foglalkozáshoz szokott és nem kóborol. A csirkét és malacot most is elemeli, ha lehet, de nagyobb gazságokra nem vetemedik. Rendes nevek vannak, leginkább vályogvetéssel, padlás és padló tapasztással, egyéb sármunkákkal foglalkoznak, sintérséget és pócegdör tisztítást is elvállalnak, napszámba járnak, szóval elemüket megkeresik, ha másképp nem lehet, ürgeöntéssel. Főfoglalkozásuk azonban a muzsika. Zeneérezék náluk talen-tum. S bizony mondjuk meg, hogy a híres Bihari, a Patikáros Ferkó, a Sárköziek, Bunkók és Radicsok ezekből kerültek ki. Nincs mit ezért szégyenkezniök, az ő művészetükkel itthon és kül-

földön szerzett dicsőségük származásukat régen elfeledtette.

A cigányok másik válfaja a kolompár, vagy teknővájó-cigány. Ezek eredetileg nem is cigányok, hanem slavinoniták, mely itt az országban s különösen a dunántuli vármegyékben él. Megvesznek nagyobb mennyiségű tapolyfát, vagy ilyen erdőrészeket, ott hetekre és hónapokra megtelepesznek, a fákat feldolgozzák teknyőnek, kanalaknak és egyéb házi szerszámoknak; ha munkájuk elfogyott, mennek tovább, ahol új számfát találnak. Jöndulatu, szelid munkánép, bár ezek is sátoroznak, de sem a személy-, sem a vagyonbiztonságra nem veszélyesek.

A harmadik veszedelmes fajta az ugynevezett oláh-cigány. Kegyetlen és vérengző, teljesen a törvényen kívül él, nem keresztel, nem házasodik, temetőbe nem temetkezik. Lopásból, rablásból, gyilkolásból, vásárosok kifosztásából él. Ez az a veszedelmes faj, amelyet lehetetlenné kell tenni. Három fő család van köztük: Rafael, Kolompár és a Lakatos nemzetség. Ezek az ősi famiák, a többiek mellékágak és később felvett nevek. A Rafael-nemzetség köztük az arisztokrata, leginkább ezekből kerülnek ki a vajdák, ez és a Kolompárok főképp a Dunántul garázdálkodnak, a Lakatosok a legvérengzőbbek, a legkegyetlenebbek a Duna—Tisza közén és az alföldi vármegyékben „dolgoznak”.

Csak annak van fogalma az oláh cigányok életmódjáról, aki az iránt közelebbről érdeklődött. A vajda például élet-halál ura, jutalmaz és büntet. Két dolog van, ami halálbüntetést von magután a cigánynál: az árulás és a nőnek nem cigánnyal való érintkezése. Azért jóformán lehetetlen azt a fajta cigányt vallomásra bírni, vagy a legnagyobb ritkaság, hogy cigányasszony nem cigánnyal összeadja magát. A vajda eljárása statáriális, a bűnöst egyszerűen leütik, vagy megölik, a legközelebbi vízmosásba, vagy domboldalba elássák, — sohasem tud meg arról senki semmit. A legnagyobb sodomitaságban élnek, szülő, gyermek, testvér e tekintetben nem képez kivételt — és csodálatos: görvélykóros cigányt senki sem ismer, edzettebb faj nem létezik, mint a cigány.

A dánosihoz hasonló és száz kegyetlen büntény jellemzi őket. Kedvenc foglalkozásuk a lólopás és ezt főbírókorombeli tapasztalataim szerint különös raffineriával végzik: megvesznek a vásáron két három dögrováson levő lovat nyolc-

tíz forintért, azt leltik, a husát elássák, a bőrt eladják. Ekként üres passusokhoz jutnak. Most ezekre a passusokra éjjel lovat lopnak. Sokszor megtörtént, hogy a lopott lovak közül egyet-kettőt a falutól nem messze fához kötve megtalálak. Ennek az volt a magyarázata, hogy a sötétben lopott ló nem felelt meg az üres passusnak, azt tehát visszahagyták, de amelyik megfelelt a passusban jelzett sárga, szürke, vagy pejnek, — mert ezt le tudja a cigány olvasni — azt elvitték s ha például az éjjel Fejérmegyében lovakat loptak, azt a Dunán átusztatva, harmadnap már a szabadkai vásáron' lehetett megtalálni.

József főherceg ő fensége Alesuthon a 80-as években megpróbálkozott a telepítéssel. Összesereglett oda a szomszéd vármegyék cigánysága, kaptak kocsit, lovat, hogy vásárhozassanak, dolmányt, szűrt a férfiak, tulipános kendőket az asszony nép. Egyik pusztára lettek telepítve, ellátta őket — a jó főherceg tyukkal, kaláccsal, minden jóval, csak hogy megmaradjanak. Mikor azt kívánta tőlük, hogy a házakba hurcolkodjanak be, akkor ugy tettek, hogy a kocsikat is bevitték a szobába és abban tanyáztak. Mikor azután arról volt szó, hogy mostmár lassankint dolgozzanak is valamit, kapáljanak, kaszáljanak, akkor egyszertén megszöktek. Így végződött a jó főherceg telepítési kísérlete.

Ezek után elmondom eszmémet a cigánykérdés megoldására nézve. Ennek egyndüli módja a kénszer telepítés s itt nem szabad nagyon az emberi jogokra, az egyéni szabadságra hivatkozni, mert kivételes állapot kivételes intézkedéseket tesz szükségessé. Ezt a vérengző fajt, ezt a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztető csavargó népet, helyhez kell kötni, kóborlásait és gaztetit lehetetlenné kell tenni. Miképen?

Kormány- vagy cigánybiztost kell kinevezni a megfelelő asszisztenciával és a szükséges költséggel. Az eljárás következő volna: Például mondjuk Pest vármegyében található összes oláh cigányság a csendőrség által, egy bizonyos napon letartóztatandó és helyhez kötendő. Kocsijaikat és lovaikat el kell árverezni, hogy meg ne szök-hessenek. A cigányokat családonkint össze kell írni és családonkint szétválasztani, sátoraljankint nem, mert így több család együtt maradhatna. Már most egy családot el kell toloncolni, mondjuk Hont vármegyébe, a sátoraljnak másik családját Zala vármegyébe, a harmadikat Temesbe s így tovább, ugy, hogy az összes Pestmegyében letartóztatott, mondjuk 800 vagy 1000 cigány szétdobatik családonkint a minél távolabb fekvő vármegyékbe; hogy egymással ne is érintkez-hessenek. Az előzőleg és a kormánybiztos által kel-lőleg informált és költséggel is ellátott vármegyei alispán, a vármegyéjébe toloncolt 6—8 pestmegyei cigány-családot egyes községekbe telepíti le, egy-mástól lehetőleg távoleső községekbe egy-egy családot.

Hasonlóképpen kell eljárni egy meghatározott napon, például a Fejérmegyében talált cigány-csapatokkal, ezeket is családonként a távol eső vármegyékbe kell a fenti módon elhelyezni. Így kell folytatni minden vármegyében.

Tudomásom szerint 9—10,000 oláh cigány bar-rangol Magyarországon, ezeket mind ilyenformán kell szétválasztani egymástól és családonként ide-geen vármegyében, egy-egy községben elhelyezni.

Az elhelyezés nem eshetik a községek terhére, erről az államnak kell gondoskodni. A községnek költséget kell adni arra, hogy az oda telepített cigánycsalád számára lakást fogadjon és eltartá-sukról egyidejű gondoskodhassék. A megyei ható-ságok a közelebbi intézkedésekre a kormánybiz-tos útján megfelelőleg utasíthatók.

Hogy az ekként szétoszt és telepített cigány meg ne szök-hessék, illetve, ha elszökik, megtalál-ható legyen, annak csak egy módja van, nem nagyon humánus ugyan, de ismétlem, hogy kivé-teles állapot kivételes intézkedést kíván. Minden megyében az ott telepített cigánynak számot kell, mondjuk, hogy a Hontmegyébe telepített csalá-doknak a 6-os számot adjuk. Ez a 6-os számú cigány bárhova is szökjék el az országbá, min-den csendőr, minden községi jegyző, minden szolgabíró tudni fogja, hogy a 6-os számmal bíró cigány Hontmegyéből szökött el s így könnyű lesz azt illetőségi helyére visszatoloncolni.

A szétválasztás az egész országban ekként pár hónap alatt megtörténvén, a második fontos kérdés a letelepítettek felügyelete és foglalkoz-tatása. A felügyeletet egyszerűen a községi elő-ljáróság, a csendőrség és közigazgatási hatóságok intézhetik. Nagyobb fontosságú, hogy mi törté-njék már most a családokkal.

A csecsemők, apró gyermekek a családfőnél hagyandók és gondozandók, a nagyobb gyer-mekek a kormánybiztosság útján, menhelyeken, javítóintézetekben, földműves- és ipariskolákban helyezendők el és oktatandók, ennek közelebbi módozatai egy későbbi elhatározás tárgyát képez-hetik. A serdülő leányok dohány-, szővő- és egyéb e fajta gyárakban foglalkoztatandók, esetleg belső cselédekül is alkalmazhatók. A felnőt legénység már most a telepítés után katonasorba állítandó. Anyakönyveze nincsenek sehol, koruk tehát meg nem állapítható. Itt nem szükséges sok skrupulussal eljárni, aki közülök csapatszolgálatra gyöngye, vagy alkalmatlan volna, azokat az egész-ségügyi- és vonat-csapatoknál, töltnegyárakba és egyéb kaszárnya-szolgálatokra lehet fogni, a katonaságnál töltött három év, a cigányifjúságra nagy átalakító képességgel bírna.

A családok férfiakat, öregebb embereket szá-mos foglalkozásra lehetne szétosztani. Kerülhetne belőlük a községbe éjjeli őr, postás, kukorica-, vagy krumpli-pásztor, határőr, sőt kiválólag alkal-mazhatók hajlamuknál fogva kovácsműhelyek-ben. De egyes családok elhelyezhetők volnának a községből első sorban az állambirtokokra, ahol kocsis, lovasz, csikós, gulyás-szolgálatokat végez-hetnének, ugyanígy volnának alkalmazhatók na-gyobb gazdaságokban, uradalmakban is.

Az asszonynépet a községben, ahova telepítve lettek, háziiparra, fonásra, vászonkészítésre, csipke-verésre és egyéb illyfajta foglalkozásokra lehet kényszeríteni.

Ily módon, de mindig s különösen az első időkben kényszerrendszabályok alkalmazásával meg lehet a cigánykérdést oldani. Számításom szerint ennek a telepítésnek és az átalakításnak csak az első néhány éve okoznának nehézséget, ha a szétszórás és a telepítés nehéz munkája megtörtént, a foglalkoztatás már könnyebben menne.

Ezen módon azt hiszem tíz év alatt teljesen végeznék a cigánykérdéssel, azt nem hiszem, hogy a mai felnőtt cigány-generációból már valami hasznos polgárai válnának a hazának, ezek lassan majd elpusztulnak, de az ifjabb és a következő generáció már szívesen fogja azokat a vérlázító gaszágokat, amiket elődeik Dánoson és másutt elkövettek.

Nagy és mélyreható kérdés ez a cigánykérdés, nem szabad fukarkodni sem a sürgős teendőkkel, sem az arra szükséges költségekkel, joggal megvárhatja ezt az országnak egész vidéki közönsége, mely az oláh-cigányok kegyetlen támadásai miatt éjjel-nappal rettegésben él.

Igy képelem én a cigánykérdés gyökeres megoldását, — aki jobbat tud, álljon elő vele.

Közegészségügy.

A közegészségi és köztisztasági ügyek házi kezelése.

Aczel Géza főmérnök a városi tanács megbízására a következő jelentést terjesztette be, melyet itt egész terjedelmében nemcsak azért közlünk, mivel sok üdvös újítást tartalmaz, hanem azért is, mert mindnyájunknak törekednünk kell arra, hogy közegészségi és köztisztasági ügyeink a lehető leggondosabb elbánásban részesüljenek.

A jelentés így hangzik:

3602—3412.
1907. m. h.

Tekintetes Tanács!

A közegészségügyi és köztisztasági kiadások napról-napra nagyobb terehrel nehezednek a városi házipénztárra s oly tételt képeznek számadásainkban, mely közállapotaink javulása érdekében a műveltség terjedésével, közműveink s az egész város fejlődésével fokozott mértékben növekszik.

Ezen kiadások elől kitérni nem szabad, de nem is lehet, mert megköveteli a közérdek.

Nagyon sok a hiány közegészségügyi s köztisztasági állapotunkban, mely kiáltva hirdeti elmaradottságunkat e téren.

Ezen elmaradottság oka azonban nem a tekintetes Tanács működésében, vagy a közegészségi és köztisztasági ügyeket kezelő városi tisztviselőkben s legtöbbször nem az alkalmazottak és vállalkozókban keresendő, hanem egyedül és kizárólag a pénzhányban.

Viszonyaink pedig olyanok, hogy a város pénzügyi helyzetének oly javulását, mely mellett a nem jövedelmező köztisztasági kiadások a kornak megfelelő emelése bekövetkezhetnének, csak nagyon hosszú idő múlva remélhetjük.

Közegészségügyi és köztisztasági viszonyaink a közeljövőben javítására egyik hathatós eszköz a rendelkezésre álló költségelőirányzati tételek; s zóval a rendelkezésre álló pénz jobb kihasználása lehetne.

A 15 331—1907. sz. t. végzéssel nyertem azon megbízást a tekintetes Tanácstól, hogy az utcai szemétfuvarozásra vonatkozó vállalati feltételeket vizsgáljam át s a szükséghez képest tegyem meg előterjesztésemet a módosításra.

13,146—1907. t. sz. alatt pedig a pöcegödörök tisztítására vonatkozó szerződés adatainak beszolgáltatásával bizattam meg.

Mindkét vállalati szerződés lejár 1908. év végével.

Kezelésem alatt van ezeken kívül az utcalocsolás, melynél szükséges fuvarozás évenként biztosított.

Ezen vállalati ügyek tanulmányozása alkalmával azon terv érlelődött meg bennem, hogy az utcai szemét és hó elszállítását, a pöcegödörök tisztítását és a pöceanyag elszállítását, az utcalocsolást és ezeken kívül még a műjégszállítást házi kezelésbe véve, tekintélyes megtakarítás volna elérhető, melyet közegészségügyi s köztisztasági állapotunk javítására fordíthatnánk.

Kiadásaink ugyanis ez idő szerint következők:

<p>Szemét- és hófuvarozás évi vállalati összeg (XX^{1/2}) . . . . .</p> <p>Pöcegödör tisztítási vállalatnál (XX^{1/2}) . . . . .</p> <p>Uticalocsolás XX^{1/2}) . . . . .</p>	<p>20,800 K</p> <p>500 „</p> <p>4000 „</p>
együtt: 25,300 K.	

Ezekon kívül számításba veendő, hogy az 1906/7. évi télen a hókihordásért a vállalat keretébe nem tartozó területekről a követetvám-jövedelem terhére mintegy 3000 korona fizetett ki s az utcalocsolás is évről-évre több kiadást kíván: például az 1907. évben már 4500 koronán felül emelkedett.

Ezeket figyelembe véve, köztisztasági kiadásainkat 32,000 koronára nyugodtan tehetjük.

Ha a fentjelzett — most vállalati uton biztosított — teljesítményeket házi kezelésbe vesszük s azt okszerűen kezeljük, megtakarítást érhetünk el s azt a hasznot, amit most vállalkozók nyernek, a köztisztasági állapotok javítására fordíthatjuk.

Meg kell jegyezmem e helyen, hogy javaslatom megtételére nem az indít, mintha sajnálnám vállalkozók nyereségét, sőt azt természetesen tartom; hanem kizárólag a köztisztasági állapotok lehető javítása.

A házi kezelés szükségletének megállapítására részleteznem kell, hogy mily munkaerő szükséges a dolgok ellátására:

1. Az utcai szemét és normális hó elszállítására s a városi épületek házi szemétének elszállítására szükséges állandóan 6 kétlovas fogat szekérrel és tartalékban 2 kétlovas fogat.

Alkalmazandó 8 kocsis.

2. Pöceanyag kiszállításához kell hét hónapon át 6 kétlovas fogat hordóval és tartalékba 1 kétlovas fogat.

Alkalmazandó 12 ember, kocsis és gödörtisztító

3. Az utca locsolásához kell öt hónapon át 4 kétlovas fogat (a locsoló kocsik megvannak).

Alkalmazandó 4 kocsis.

4. A jégszállításához kell hét hónapon át 3 kétlovas fuvar szállító kocsiival.

Alkalmazandó 6 ember, kocsis, kiszedő és elárúsító.

Ezen fuvar- és munkaerővel a mai szükséglet biztosan és jól ellátható.

Ha egyesítjük ezen munkák ellátására szolgáló munkásokét, a következő eredményt kapjuk.

Kell egész éven át folyton 15 kétlovas fogat; ebből

1. Utcai szemét- és hószállításához egész éven át	6 fogat.
2. Pöcegödörtisztításhoz nov. 1-től április 30-ig és az utcalocsoláshoz ápr. 30-tól november 1-ig	6 "
melyből ápril 30-tól nov. 1-ig kettő tartalék az utcai szemétfuvarhoz és jégszállításához.	
3. A jégszállításához ápril 30-tól nov. 1-ig mely télen tartalékot képez a pöcegödörtisztításhoz és a normális hófuvarozáshoz.	3 "

Együtt 15 fogat.

Természetes, hogy rendkívüli havazásoknál a munkaerőmegosztás időlegesen változnék, mert nagy havazások idején a pöcegödörtisztítás szünetelhet rövid időre, de ideiglenes fuvarok alkalmazása is bekövetkezhetik.

A mai vállalkozók ily munkaerőt állandóan nem alkalmaznak.

A befektetési tőke számításom szerint következőleg alakulna:

30 ló á 200 kor.	6000 K
15 pár löszerszám á 120 kor.	1800 "
8 darab szemétkocsi á 260 kor.	2080 "
6 drb pöceanyagszállító kocsi á 600 kor.	3600 "
3 darab jégszállító kocsi á 500 kor.	1500 "
Vegyeesekre	520 "

Együtt: 15,500 K.

Ezek elhelyezésére szolgálna részben a mai, ugynevezett sintértelep és a Gilányi-laktanya istállóépülete, mely mellé a déli oldalon külön udvar kerítettnek s kocsislakás építtetnék.

A 30 ló közül 12 darab a sintértelepen meglévő istállóban helyzetnék el 4 kocsiissal s 6 pöcegödörtisztítóval.

18 lóra kellene a Gilányi-laktanya istállójának egyrészt rendbehozni, ez kerülne	2000 K
9 kocsi részére kellene egy-egy, kilenc szoba konyhából álló lakás	15,000 "
Udvar, kerítés, kut stb.	3000 "
építkezés:	20,000 K

Beruházás fogatokra	15,000 K
" építkezésre	20,000 "
Előre nem láthatókra	1500 "

Befektetés összesen: 37,000 K.

Ezen befektetési tőke törlesztésére felveszek 16,000 korona után évenként 10%-ot	1600 K
és 21,000 korona után, mint amely ingatlán beruházás, 5%-ot	1050 "

A beruházás törlesztésére kell: 2650 K.

Az üzemeltetés számításom szerint következőleg alakulna:

1. 30 drb ló egy évi élelmezése á 438 =	13,140 K
2. 12 kocsi's 12 havi bére . . . á 60 =	8640 "
3. 4 " 7 " " . . . á 50 =	1400 "
4. 6 pöcegödörtisztító bére 7 óra á 50 =	2100 "
5. 3 jeges ember fizetése 7 óra á 70 =	1470 "
6. 2 istálló-szolgamester fizetése az u. n. sintértelepen és a Gilányinál	1840 "
7. Intéző fizetése 3000 kor.	
lakpénze 600	3600 "
8. Világító szerekre, épületfenntartásra, számozatok, járművek javítására s előre nem láthatókra	5160 "
9. Befektetési tőke amortizációjára	2650 "
Kiadás összesen:	40,000 K.

A fedezet ezen kiadásokra volna a következő:

1. Utcai szemét- és hófuvarozásra a költségvetés XX. $\frac{2}{3}$ tétele alatt	20,800 K
2. Hóhordásért a köveztetvényjövetelemből	3000 "
3. Utcalocsolás a költségvetés XXV. $\frac{1}{2}$ tétele alatt	4500 "
4. Pöcegödörtisztításból	10,850 "
5. Jégszállításból	9100 "

Fedezet együtt: 48,250 K.

Ezen bevételekből igazolnom kell a 4. és 5. alatti.

Mindkét adatot a mai vállalatok könyveiből szerzem be s az újonnan szerzett adatok alapján állítottam össze.

1. A pöcegödörtisztító vállalat egész éven át ki fuvaroz 4179 hordót, melyből ingyenes mintegy 550 hordó. — Felvettem 3500 hordót, melyért a mai szerződéses egységár szerint jár 3 korona 10 fillér, ez 10,850 korona.

2. A jégszállítási vállalat árusítja a jeget 26, 22 és 18 fillérért. — Az 1907. évi október hó végéig átvett 65307 mm. jeget, melyért fizet a városnak 6530 kor. 70 fillért. — Befolyt a jég árából 15,700 korona.

Ebből a városnak fizet 6530 koronát, maradvány 9230 korona.

Tekintettel arra, hogy gondosabb üzleti kezeléssel több jeget is lehetne eladni s hogy még novemberben is adtak el jeget, de tekintettel arra, hogy a jégeladás jövedelmi adója 300 korona s éjjeli jég szedésére is kell pótdíjakat fizetni, a jégjövetelemet 9100 koronára vettem fel.

Ha tehát a	48,250 K
fedezettelt szembeállítjuk a	40,000 K
kiadást, ...	8250 K

megtakarítás mutatkozik.

Igyekeztem e számításat realisan összeállítani s meg vagyok győződve róla, hogy még több eredmény is lesz elérhető okszerű munkabeosztással.

A tervezet személyzeti részére megjegyzem, hogy számításba két istálló-mesteri s az egész fuvarozási telep felügyeletére egy intéző-állást vettem. Két istálló-mester a fogatok két helyen leendő elhelyezése, de a teljesítendő munkálatok különböző természete és időpontjai miatt is szükséges, sőt szükséges lesz akkor is, ha majd a telep egy helyen fog összevonatni.

Az intéző egyéniségétől fog függeni jelentékeny részben a házi kezelés sikere. — Ez okból vettem fel oly fizetést, amelyre értelmes, szorgalmas, megbízható, alkalmas ember jelentkezhetik. — Az intézőnek nyugdíj-jogosultságot is kérek kilátásba helyezni három próba-év után.

Ezekben ismertettem tervezetemet s azon javaslattal terjesztem a tekintetes Tanács elé, hogy azt beható tanulmányozás tárgyává ténis és elfogadni méltóztassék.

Ha tervezetemet elfogadjatik, azon tiszteletteljes kércelmem volna a Tekintetes Tanácshoz, hogy a házi kezelés három első évére, — tehát míg az új üzem a gyakorlati tapasztalatokkal kiegészítve rendes menetét eléri — a főfelügyeleti s vezetői jogokat reám ruházni méltóztassék. Kötelességemnek tartom ezen megbízatást a lehető legjobb teljesíteni.

Azon esetre, ha a fenti üzemeknek házi kezelésbe vétele el nem határozatnak; minthogy a szeméti és hófuvarozási szerződés, a pócegödörtisztítási szerződés és a műjégeladói szerződés az 1908. év végéig lejár: nyert megbízatásom értelmében a szeméti és hófuvarozási vállalati feltételeket a változott viszonyoknak megfelelően egészen átdolgoztam s azt a versenytárgyalási hirdetménnyel és ajánlati mintával együtt A) alatt tisztelettel betérjesztem s javasolom, hogy mivel a közszállítás szabályzat értelmében a kiírási művelethez tartozik a szerződéstervezet is, az A) alatti iratokat méltóztassék kiadni a t. főügyész urnak véleményezés és a szerződési tervezet összállítása végett. — Míg a házi kezelésre vonatkozó javaslatom sorsa eldől, addig a szerződéstervezet s a vállalati feltételekre adandó vélemény elkészülhet és ha az eddigi rendszer fenntartása határozatnak el, ki lehet írni a pályázatot azonnal.

A pócegödörtisztítási vállalati feltételekhez bekívánt adatokat, nyert külön megbízatásom alapján, egyidejűleg külön terjesztem be.

Debreczen, 1908. évi január hó 4.

Tisztelettel
Aczél,
városi főmérnök.

Közigazdaság.

A Hortobágyi legeltetés nem haszonélvezeti, hanem csak használati jog.

Érdekes ügyben küldött leiratot a földmivelésügyi m. kir. Miniszter a közigazgatási bizottsághoz.

Az ügy melyre vonatkozólag a miniszter új eljárást rendel indíttatni a következők:

Klein Zsigmond és Meisels Samu tiszadai, valamint Csóka József, özv. Meisels Arnoldné, Lichtschein Sámuel és Ledig Lajosné debreczeni lakosok ellen jogosulatlan legeltetés, illetve a legeltetési joguk meg nem engedett átruházása miatt a debreczeni rendőrkapitányság Klein Zsigmondot és Meisels Samut 200 kor. pénzbüntetésre, Ledig Lajosné 240 kor. pénzbüntetésre, Lichtschein Sámuel 240 kor. pénzbüntetésre, özv. Meisels Arnoldné 166 kor. pénzbüntetésre, Csóka Józsefet 2560 kor. pénzbüntetésre ítélte.

Az ítéletet az érdekeltek felebeztván, az ügy a közigazgatási bizottság elé került, mely a következő ítéletet hozta: A rendőrkapitányság bünyői osztályának 1903. év december

hó 9-én hozott ítélete azon módosítással, hogy Klein Zsigmond és Meisels Samu az 1894. évi XII. t.-c. 94. §. f. pontja alapján reájuk kimért 200 korona pénzbüntetés alul felmentetnek és ők is a 60/1921—1888. bkgy. legeltetési szabályrendelet 1. pontja rendelkezése alapján 800 drb. juh után 3200 kor. pénzbüntetéssel sujtatnak. Egyebekben indokainál fogva helybenhagyatik.

Az ügy fellebbezés folytán a miniszteriumhoz került, honnan 1904 május 12-én a következő leirat érkezett.

Közigazgatási bizottságnak másodfoku ítéletét, melylyel a város rendőrkapitányának elsőfoku ítéletét azon módosítással, hogy Klein Zsigmondot és Meisels Samut az 1894. XII. t.-c. 94. §-ának 1. pontja alapján rájuk mért 200 korona pénzbüntetés alól felmentette és őket is a 60/1921—1888. sz. városi szabályrendelet 1) pontjának rendelkezése alapján 3200 kor. pénzbüntetéssel sujtotta, egyebekben pedig indokainál fogva helybenhagyta, marasztaltak közbetevett felebeztése folytán felülvizsgáltam s ennek eredményéhez képest azt egészében akképen változtatom meg, hogy Klein Zsigmondot és Meisels Samut, továbbá Csóka Józsefet, özv. Meisels Arnoldné, Lichtschein Sámuel és özv. Ledig Lajosné a terükre rótt kihágás és vádjá és következtényeit alól felmentem és a Klein és Meisels által letett biztosítókéki kiadatni rendelem.

Mert Klein Zsigmond és Meisels Samu juihat a legelőt kezelő hatósági közeg a szabályszerű módon a legelőre felvette, illetve nevezett vádlottak ezen állítása kétségtelen nem vonatott. Terükre a jogosulatlanság megállapítható nem volt.

A többi vádlottak terhére rótt cselekmény, vagyis a legeltetési jog átruházása kihágást nem képez, s tekintve, hogy a 60/1921—1888. sz. városi szabályrendelet azon intézkedésé, melylyel a legeltetési jognak másra való átruházását egyáltalán eltiltja s megítendő cselekménynek minősíti, az 1894. XII. t.-c. 1. §-ával a legeltetésre vonatkozó szabályival és büntető határozatmányaival összhangban nincsen, s az idézett törvény 117. §-a értelmében ezért hatálylyal nem bírhat: a vádlottak cselekményeikért ezen t.-c. 94. §-ának 1. pontja alapján nem vonhatóok felelősségre.

Enzultal is figyelmeztetni kívánom a bizottságot, hogy a szóban levő szabályrendelet intézkedéseinek az 1894. évi XII. t.-c.-nek megfelelő módosításra íránt intézkedjék.

A harmadfoku döntés ellen városunk polgármestere felterjesztést intézett a miniszterhez a város nagy érdekeinek nézőpontjából, melyben a többek közt a következőket mondja:

Ami nevezetesen a mi legeltetési szabályrendeletünk érvényességét illeti, ez az 1894. XII. t.-c. ellenkező rendelkezései mellett is nemcsak azért tartotta meg joghatályát, különösképpen a hortobágyi legeltetésre vonatkozólag, mert olyan jogi állapot, amilyen a hortobágyi legeltetésre nézve fent áll, a törvényben szabályozva nincsen, hanem azért is, mert ennek a szabályrendeletnek érvényessége éppen abból az indokból, m. kir. földmivelésügyi miniszteri rendelettel a törvényhatóság további intézkedésség fenntartott.

De tárgyi tévedés is forog fent, ami kitünik abból, hogy a sérelmes rendelet az 1894. XII. t.-c. 1. §-ára hivatkozással mondja ki hatálytalanoknak a mi szabályrendeletünk azon intézkedését, amely szerint a legeltetési jognak, illetve kedvezménynek másra átruházása kihágást képez.

A hivatott törvényszakaszerint mindenki csak a saját mezei földbirtokát használhatja szabadon, tehát csak azon az ingatlanon való legeltetési jogát ruházhatja át másra, amely ingatlan, habár csak eszményi részek szerint is — az ő sajátja.

Itt azonban nem arról van szó, hanem egy ettől lényegileg különböző jogi fogalomról.

Az u. n. hortobágyi pusztá ugyanígy Debreczen sz. kir. város, mint jogi személynek tulajdona. A város aztán kedvezményes legeltetési jogot nyújt ezen birtokán a saját lakóinak. Kimondja azonban, hogy ez a jog nem haszonélvezeti, hanem csak használati jogi: vagyis csak saját használatra korlátozza.

Nem az volt a célja a jog átengedésével, hogy ezáltal lakóit pár forint jövedelemhez juttassa, hanem hogy a marhahagyatásértese össznéozze, s a marhalegeltetés fejlődését saját határan biztosítsa.

Az a Hortobágy tehát azoknak a lakóknak, kik ezt a kedvezményes legeltetési jogot idegenekre átruházták, még csak

eszményi részekben sem képezi tulajdonukat s így őket az 1894. XII. t.-c. I. II. fejezetében szabályozott legeltetési jog azon a területen nem illeti; ilyen jogot tehát másra át nem ruházhatnak.

Viszont amint a természetes személynek, vagy a jogi személynek is megvan az a joga, hogy bármely előnynyújtást bizonyos feltételekhez kössön, amely feltételeket az, aki az előnyt elfogadja, magára nézve az elfogadás tényével kötelezőknek ismeri. Így a mi legeltetési szabályrendeletünkben megállapított pénzbüntetési tulajdonképen poena conventi ondis jellegével bír s a mezőrendőrségi törvénybe éppen nem ütközik, amellet fennállhat.

Hiszem, hogy a nagyméltósági m. kir. földművelésügyi miniszter ur az itt kifejeztek megismerése után a város állat-tenyésztést komoly veszélyekkel fenyegető határozatát és rendeletét megfogja változtatni².

A földművelésügyi m. kir. miniszter a felhozott erős argumentumokat méltányolva, a következő leiratot küldte a közigazgatási bizottsághoz :

15063 sz.
VI.—3

Magyar kir. földművelésügyi Miniszter.

Klein Zsigmond és Meisels Samu tiszadacái, valamint Csóka József, özv. Meisels Arpádné, Lichtschein Sámuel és özv. Ledig Lajosné debreczeni lakosok ellen jogosulatlan legeltetés, illetve legeltetési jogosultságnak tilalmazott átruházása miatt folyamatba tett ügyben 421/1904. sz. főispáni jelleltenél felterjesztett iratok további szabályszűrés eljárás végett mellékelten visszaküldöm. Egyben értesítem a közigazgatási bizottságot, hogy figyelemmel az 1904. évi május hó 21-én 2079 eln. 305/kb. szám alatt kelt feliratában foglaltakra, azon civi állásponctom alapján, amely szerint a hortobágyi pusztán, mely Debrecen városának, mint jogi személynek tulajdona, a város lakóit a százados gyakorlat szerint nem a tágabb értelemben vett haszonélvezeti, hanem csakis a szorosan vett használati jog illeti meg, — az 1904. évi 46352/1904. számú harmadfokú intézkedési hatályon kívül helyezve, az alsófokú ítéletek újból való felülvizsgálatának eredményeképen a belügy- és igazságügyi miniszter urak véleményének meghallgatása után a következőképen határozom :

A közigazgatási bizottságnak 1904. évi február hó 5-én 100. sz. alatt kelt másodfokú ítéletét és a város rendőrkapitányának 1903. évi december hó 9-én 363. sz. alatt kelt elsőfokú ítéletét az egész eljárással együtt megsemmisítem s a belügyminiszter urral egyetértőleg új eljárást fendelek el.

Mert a hozott alsófokú ítéletek a fennálló legeltetési szabályrendeletbe ütköznek, amennyiben a szabályrendelet III. 22. pontja szerint a másodfokú eljárásra nem a közigazgatási bizottság, hanem a tanács illetékes, másrészt, mivel az eljárást kihágási hatóságok által formaszzerű kihágási ítéletekben kihágásokként minősített cselekmények a szabályrendelet I. sz. pontja alapján nem lettek volna minősíthetőek szoros értelemben vett rendőri kihágásoknak, hanem az illetékes közigazgatási hatóságok által csakis „poena conventionalis” jellegű pénzbírsággal lennének sújthatók.

Budapest, 1908. évi április hó 12-én.

A miniszter helyett :

Ottlik József,
államtitkár.

A közigazgatási bizottság f. hónap 5-én tartott ülésében a következő határozatot hozta :

Ezen 15063/VI.—3. szám alatti miniszteri határozat tudomásul vétetvén, az összes iratok a legeltetési szabályrendelet III. 22. pontja szerint I. fokban illetékes rendőrkapitányságnak az eljárás céljából kiadatni rendeltetnek.

Közművelődés.

A parlaghi templom.

A mazuemok és könyvtárak orsz. főfelügyelőisége 1905. évi egyik leiratában Debreczen város megírandó monografiája szempontjából a városi muzeum feladatait, még pedig városi segélyből teljesítendő feladatait közé sorozta a Debreczenhez tartozó elpusztult falvak templomalapjainak kikeresését. A muzeum már tavaly kiadta a városi Regestrum által 1220-ban említett zámi aptság templomának egy részét. A jövő héten pedig ez ösrégi templom helyét egészen felkutatja. Ezenkívül az ideai munkarendbe felvette a parlaghi templom-domb megsását is s azt az elmúlt héten foganatosította, Parlaga-falva, Hidvéger, Miklós és József mostani bérletlen fekdjé; maga a templom-hely a sámsóni vasut közvetlen közelében, ettől északra 48 lépés távolságra, a 157 kilométert jelző oszloppal szemben van, három vadkörte fa által beárnyékolva s temérdek tégladarab által megjelölve.

Három napi munka után sikerült a templom apsisának, valamint északi és nyugati falai egy részének alapzatát kibontani s ily módon megállapítani a templom építészeti stílusát, méreteit s hozzávetőlegesen építési idejét is. Epen ez volt az ásásat tulajdonképeni feladata. Mert az ilyen pusztá-templom-helyektől régiségi leletek alig remélhetők, amiaht, hogy kincskeresők hajdan is, újabb időben is gyakran feldúlták a templom környékét.

A parlaghi tekintélyes csucsíves (gothikus) izlésű templomban átjatoskodhatnak. Egy hajós templomuk 980 cm. széles s 26 méter hosszú volt. A szentély a nyolcszög, három oldalával záródott. A sarkokat, valamint a főfalakat is egymástól 2-40 m. távolságban, 130—150 mtnyire kiugró pillérek támogatják.

Mint hogy az apsis kibontásánál egy másik csucsíves-kori templom falaira bukkanunk, amelynek előbb kellett épülnie, hihetőleg a csucsíves kor elején, a XIII. század második vagy a XIV. első felében: a parlaghi második templom keletkezését a XV. századra tehetjük. Sirboltot nem találunk benne. De a feldúlt csontvázak mutatják, hogy állandó temetőző hely volt. Bizonyosan a gazdag Parlaghi család építette, amelynek tagjai közül Pál, Csepánfa és Nagy András már 1322-ben szerepeltek. A XVI. század derekán a Parlaghiak Debreczen környékén a legvagyonosabb földesurak közé tartoznak. Parlagon kívül birtokosok Anghalházan, Náduvaron, Püspökáldányon, Monostoron, Sámsonban, Zeleméren, Mező-Szent-Miklóson és másutt.

Parlagh ugyanekkor 32 adózó portát számláló derék község mintegy 500 lakossal. 1572-ben már csak 46 család lakik benne. Attól fogva egyre hanyatlík, néptelenedik. 1578-ban, 1594—1600 közt pusztán áll. Majd elfutott lakosai megint megülík 1640-ben még predikátora van. De az ottani jobbágycok közül többeneköl töznek Debreczenbe, ugy 1660 után már végképen elpusztult és üresen maradt. Urai is mások már ekkor. A Parlaghi családott ösályi Kunok, Dengelegiek, Cseleyek, Darányiak, Kemecsek és Csákyak váltják fel. 1669-ben mint praediumot szerzi meg zálogjogon Debreczen városa. Egy Rése pedig Hadház birtokába jut.

Hírek.

— Gyászrovat Mély részvétellel és benső megilletődéssel vettük lapunk zártkarát a szomorú hírt kelt nyugalmazott volt tisztársunk haláláról. Az egyik elhunyt *Kálmánchey* Móric ügyvéd, nyug. mezőrendőrkapitány, ki nagy a hivatalos, mint a társadalmi életben még tevékenységet fejtett ki. Munkás élete a közügyek szeretében telt el, éppen azért halálát nemcsak ki-terjedt, családja gyászolja, hanem egész társadalmunk is. A másik halott *Erdélyi* István nyug. t. rendőrkapitány, városunk törvényhatósági bizottsági tagja, ki míg nyugdíjba nem ment, buzgó tevékenységével végezte hivatalos kötelességeit... Temetésük ma délután 3 órakor lesz... Nyugodjanak békében!

Két tisztársunk elhunytáról szóló gyászjelentés így hangzik :

Mély fájdalommal jelentjük, hogy Kálmánchey Móric úgyvéd, a debreczeni ügyvédi kamara pénztárnoka, Debreczen sz. kir. város nyugalmazott mezőrendőrkapitánya életének 63-ik, boldog házasságának 38-ik évben f. évi május hó 7-én délelőtt 9 és fél órakor rövid szenvedés után elhunyt. Kedves halottunkat f. évi május hó 9-én délután 3 órakor a Rákóczi-utca 7-ik sz. házánál a ref. egyház szertartása szerint tartandó rövid ima után, a Kossuth-utcai temetőben helyezük örök nyugalomra, mely végtisztességétre elhunyt kedves halottunk rokonait, barátait, kártársait és ismerőseit bánatos szívvel meghívjuk. Debreczen. 1908 május 7-én. Bánatos özvegye: Kálmánchey Móréné Bakhó Erzsébet. Gyermekai: Irén férjével dr. Tüdös Jánossal s kis leányukkal Klárikával, Zoltán nevével Lassgallner Elzával, Erzsike férjével dr. Olchváry Lászlóval, Katinka. Tesvére: Kálmánchey Rudolf nevével és gyermekeivel.

A legmélyebb fájdalomtól lerokkadva tudatjuk, hogy forrón szeretett, felejtethetetlen gondos jó apánk, nagyapánk és apósnk Erdélyi István nyug. rendőrkapitány, városi törvényhatósági bizottsági tagnak életének 58-ik évében folyó hó 7-én éjjel 1 órakor váratlanul történt gyászos elhunytát. A feledhetetlen kedves halott földi maradványait f. hó 9-én, szombaton d. u. 3 órakor a Telegi-utca 10. számú házuknál a ref. egyház szertartásai szerint tartandó gyászima után a Kossuth-utcai temetőben fogjuk örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességétre az elhunyt-nak rokonait, tisztársait, barátait és ismerőseit bánatos szívvel meghívjuk. Nyugodjék csendesen! Áldás és béke hamvaikra. Gyermekai: Erdélyi Erzsike férjével Ungváry László uradalmi intézővel és gyermekek. Erdélyi Sándor százados, hadbíró, Erdélyi Teréz, Erdélyi Rózsika férjével dr. Rác Károly járásbíróval és gyermekek. Erdélyi Béla m. kir. honvédhadnagy. Unokái: Ungváry Lacika, Bőzsike és Irénke, Rác Margitka, számos rokonok nevében is.

— **Kinevezés.** Weszprémy Zoltán főispán Harsányi Imre végzett joghallgatót a városhoz díjtalan közigazgatási gyakornokul nevezte ki.

— **A közigazgatási bizottság ülése.** Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága f. hónap 5-ikén tartotta rendes havi ülését, melyen jelen voltak Weszprémy Zoltán főispán elnöklésével Kovács József polgármester, Fejér Ferenc dr., Fauszt Elek, Csányi Viktor, Juhász Ignác, Gáthy Bálint, Magoss György dr., Rickl Antal, Balkányi Miklós dr., Tüdös János dr., Bészler Károly, Király Gyula, Tüdös Kálmán dr., Tóth Emil dr. és Szabó Elek tb. aljegyző.

Elő tárgya volt a polgármesteri jelentés. A rendőrség letartóztatott lopásért 4, rendőri kihágásért 238 egyént. A városról eltoloncoltatott 26 egyén, a városon keresztül 45, kiutasítottatott kényszerutlevéllel 23 egyén. Iparengedélyt 54-et adott ki a rendőrség és ezen címen 630 kor. folyt be a házipénztárba. A katonai létszám áprilisban 3367 ember volt. A fősorozást ápril 6—10 napokon tartották meg. Besoroztak 181 hadkötelest.

Adó. Egyenes adóban befolyt 84,277 kor., hadmentességi díjban 212 kor., bélyegjövődékben 125,471 kor., jogilletékben 47,381 kor., díjjövődékben 1945 kor., dohányszerjövődékben 178,947 kor., határvámjövődékben 14,695 kor., fogyasztási és italadóban 25,978 kor.

Tanfűgy. A tanfelügyelő bejelenti, hogy a kultuszminiszter az iparos tanonciskolának a leg-szorgalmasabb tanuló jutalmazására 100 kor. és a legjobb rajztanuló jutalmazására 50 korona jutalomdíjat engedélyezett. A tanjai iskolák közül a belső ohatiba 68, ismétlő 23, a halálpiba 59, ismétlő 15,

az ondódiba 83, a nagycsereibe 85 és a paci iskolába 37 mindennapi tanuló iratkozott be. Jelenti végül, hogy az elkészült tanjai iskolák az állam átvette.

Égészetgyűj. A közegeztességügyi viszonyok a főorvos jelentése szerint ápril hónap kedvezők voltak. A piacvizsgálatokat megtartották. A rendőrség többféle cíelmű szert elkobozott és több börtölt és műhelytulajdonost megbüntetett. A születések száma 283, a halálozásoké 166. A természetes szaporodás ápril hónap 127, vagyis 166-százalék.

A por. Több felszólalás történt a por ellen, mely a városra nehezedik. A bizottság tudomásul vette a polgármester választát, melyben hangsúlyozta, hogy a városi tanács nem csak az utcák locsolásával fog gondoskodni, de a porlajjal való kísérletezést is megkezdi már a napokban.

— **Uj posta.** Debreczen szab. kir. városban a Miklós-utca 44. számú házában „Debreczen 7e” elnevezéssel 1908. évi május hó 1-én postamesteri kezelésben csupán főveléti szolgálattal működő postahivatal lépett életbe. Ezen postahivatal postai összeköttetését a Debreczen szab. kir. városban közlekedő posta körjáratok útján a Debreczen 2. számú posta-távirda hivatallal fogja nyerni. A posta hivatal a postakareképénztár közvetítő hivatala gyanánt is fog működni.

— **A debreczeni egyetem.** A debreczeni ref. presbiterium vasárnap tartott ülésében szóba került a debreczeni egyetem ügye is. Az egyház a létesítendő egyetem részére hajlandó 100,000 koronát vagy egy összegben felzetni, vagy annak évi 5000 korona kamatját biztosítani, valamint telkeket ad az egyetem céljára a tulajdonát képező telkekből. A presbiterium kimondta, hogy az egyházkerületi közgyűlés döntéséig határoz, nem hanem az ügyet átadja a főiskola igazgatótanácsában ülő presbitereknek, hogy az igazgatótanácsal egyöntetűen járjanak el.

— **A hortobágyi sáskák.** A városi tanács folyó hónap 4-ikén tartott ülésében a Hortobágyon esetleg jelentkező sáskák irtására az előkészületeket elrendelte.

— **A jog- és pénzügyi bizottságból.** A jog- és pénzügyi bizottság f. hónap 4-ikén tartott ülésében foglalkozott Köblös Mihály Kigyó-utca 6. sz. lakos ajánlatával, melyben házának megvételét kéri, vagy épületi engedélyért folyamodik. Miután ezen házastelekre szükség lesz utcaszelésítés nézőpontjából, a bizottság felkéri a tanácsot, hogy bocsátkozzék alkudozásba a tulajdonossal.

— **Szanatórium alapítvány.** Özv. dr. Rotschnek V. Emilné, mint a József főherceg szanatórium debreczeni fiókjának elnöke azon kérelemmel fordul a városhoz, hogy létesítene egy ágyalapítványt a békésgyulai szanatóriumban. A jog- és pénzügyi bizottság a kérelmet áttette véleményadásra a kórházi bizottsághoz.

— **Kitüntetett cselédek.** A földművelési miniszter Nádasi József, Milli András, Kozma Bálint és Gyöngy György gazdasági cselédeket 100—100 korona jutalomban és elismerő oklevélben részesítette.

— Uj könyv. Debreczen sz. kir. város érvényben levő szabályrendeleteinek első kötete már kikerült a sajtó alól, most pedig a városi tanács kiadta az érvényben levő ügyviteli és szolgálati szabályzatok kötetét. Ugy az első, mint a most megjelent második kötetet lapunk felelős szerkesztője rendezte sajtó alá. A legközelebb megjelenő harmadik kötet fogja tartalmazni a csatornázási és vízvezetési szabályrendeletet, továbbá az új szervezeti szabályzatot, a szegényügyi, bérkocsi, közisztasági és közegészségügyi szabályrendeleteket, természetesen akkor, ha azokat a közgyűlés elfogadja és a kormányhatóság jóváhagyja.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizető. A helyi lapok bőségesen foglalkoznak az esküdt bíróság dolgaival, így tehát nekünk felesleges a tárgyalásról írni.

F. Szatmár Bacsos levelét megkaptam. Sok megszívlelni való dolog van a sorokban, melyekre csak annyit jegyezsek meg, hogy az önzetlen küdellem még nagyobb értékű, mint mikor csak az évszám áll előtérben. A füllött igen sokszor nem éri meg a gyümölcsöt, de azért örömmel oltogatja a esemeteket. Azt hiszem, hogy a nyár folyamán elváltat magánunkamif befejezésével személyesen is megbeszélhetünk sok dolgot.

Tisztviselő. Nem egyszer említettem már e helyen, hogy azzal a kérdéssel egyidejűleg nem kívánok foglalkozni. Nézetem szerint az ügy most fő kezében van és nem sokára a közgyűlés elé kerül. Ha a tervezet nem fog megjelenni a várakozásnak és méltányos óhajlásoknak, mi leszünk az elsők, kik állást fogunk ellene foglalni. Ok nélkül és előre azonban zajt nem csinálunk annyival kevésbé, mivel meg vagyunk győződve, hogy ezen sokáig húzódozó ügy megoldása mindnyájunkra megnyugtató lesz.

Sz. Sándor Szabadka. Most van tárgyálás alatt. Jóváhagyása valószínűleg megtörténik még a nyár folyamán.

R. Szeged. A cikelyt közönnel vettem és amint magánlevegőben jelentem, annak idején kifogást fogom.

Gazda. Az eszme nem rossz, a hang azonban sértő egyesekre. Ily hangon nem győztük meg senkit. Mivel pedig elfűnik a tisztoság irás-mód, a beklódott cikelyt csakis megfűlve és szűz köntösben közölhetjük. A cikelyt kivételesen egy héttig megőriztük.

Hirdetések.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □

DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS ÉRVÉNYBEN LÉVŐ SZABÁLYRENDELETEINEK GYŪJTÉMÉNYE.

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára
2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat irodájában. **Kossuth-utca, városház-épület.**

132. vrs.
1908.

Hajdúvármegye és Debreczen sz. kir. város főispánja.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város törvényhatóságánál megüresedett s ezen pályázati határidő lejártá után tartandó legközelebbi törvényhatósági bizottsági rendes közgyűlésen választás útján betöltendő, rendőrfogalmazói, gyámpénztári ellenőri, mezőbiztos és polgári biztosi állásokra ezennel pályázatokat hirdetek.

A rendőrfogalmazói állás évi 1800 korona fizetés és 400 korona lakbérből, a gyámpénztári ellenőri állás évi 1800 korona fizetés és 400 ko-

rona lakbérből, a mezőbiztos állás évi 1800 korona fizetés és 300 korona lakbérből, a polgári biztosi állás évi 1400 korona fizetés és 200 korona lakbérből álló javadalmazással van egybekötve. A mezőbiztos azonban sajátjából tartozik szolgálati lovat szerezni és tartani.

A rendőrfogalmazói állásra pályázóknak az 1883. évi I. t. c. 3. §-ában körülírt minősítéssel, a gyámpénztári ellenőri állásra pályázóknak az 1883. évi I. t. c. 18. §-ában körülírt minősítéssel, a mezőbiztos és polgári biztosi állásokra pályázóknak az 1883. évi I. t. c. 19. §. 2-ik bekezdésében körülírt minősítéssel kell birniok.

Felhívom mindazon magyar állampolgárokat, kik a fenti minősítést kimutatni képesek s ezen állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy minősítésüket igazoló okmányaikkal, vagy azok hiteles másolataival, továbbá az eddigi szolgálataikat igazoló bizonyítványaikkal felszerelt s szabályszerűen fölbélyegzett pályázati kérvényeiket hozzam, mint a kijelölt választmány elnökéhez folyó évi május hó 20. napjának délután 5 órájáig annyival is inkább nyújtásuk be, mert a későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Ez alkalommal választás folytán esetleg megüresedendő állásokra is pályázat nyitattik.

Debreczen, 1908 május 1.

Weszprémy Zoltán s. k.
főispán.

5/1908.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen szabad királyi város közönsége által felállítandó Kossuth Lajos-szobor tervezése s kivitelére pályázat hirdettetik.

A pályázatban csak magyar állampolgárok vehetnek részt.

A szobormű kiviteli költsége 150,000 koronát meg nem haladhat.

A pályadíjak hólvetkezők:

I-ső díj: a kivitellel megbízás.

II-ik díj: 6000 korona.

III-ik díj: 3000 korona.

Ezenkívül fentartja a szoborbizottság magának azt a jogot, hogy a pályaművek közül 1000—1000 koronáért kettőt megvehessen.

Az első díj csak abszolút becsű műnek ítéltetik oda; a II. és III. díj azonban az aránylag legjobb pályaműnek minden körülmények között ki fog adatni.

A pályaművek 1909. évi május 15. déli 12 óráig nyújtandók be Debreczenben, a szoborbizottsághoz.

A részletes pályázati feltételek, valamint a Nagytöplom előtti tér helyszínrajza, mely téren a szobor elhelyezendő, a hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b. II. emelet 12. szám) megtekinthetők és díjmentesen megszerezhetők.

Minden pályázó pályaművének benyújtásakor köteles irásban kijelenteni, hogy a pályázati feltételeket ismeri s magára kötelezőnek elfogadja.

Kelt Debreczen, 1908 május hó 2.

A szoborbizottság.